

Fot. **Archiwom** Parafii p/v. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Kobylnicy

Eugeniusz Grzegorz Wiązowski

KS. FRANCISZEK KRAJEWSKI - PIERWSZY PROBOSZCZ SALEZJANIN W PARAFII PW. ŚWIĘTEJ RODZINY I ŚW. JUDY TADEUSZA W SŁUPSKU, A ZARAZEM PIERWSZY SALEZJANIN NA ZIEMI SŁUPSKIEJ

Wstęp

Rozpoczynając pracę na rozległym terenie Administracji Apostolskiej Kamieńskiej, Lubuskiej i Prałatury Pilskiej, administrator apostolski ks. prał. Edmund Nowicki zwrócił się z gorącym apelem do biskupów i duchowieństwa polskiego o przysłanie kapłanów. Prymas Polski kard. August Hlond zaś, przyjął na siebie również obowiązek omówienia z przełożonymi zakonnymi udziału zakonów, tak męskich jak i żeńskich, w pracy duszpasterskiej na Ziemiach Zachodnich i Północnych. Podczas konferencji wyższych przełożonych zakonnych na Jasnej Górze 5 grudnia 1945 r. zmobilizował zakony do pracy duszpasterskiej w nowo utworzonych administracjach apostolskich, ale również ostro napiętnował sprzeniewierzenie się niektórych zakonów ślubom

ubóstwa, zwracając uwagę, że całe ich działanie koncentrowało się dotąd na zdobyciu jak największej liczby klasztorów¹. Na zachętę prymasa oraz na apel ks. E. Nowickiego skierowany do przełożonych zakonnych - odpowiedzieli: bazylianie, chrystusowcy, franciszkanie, jezuici, kanonicy regularni, kapucyni, misjonarze św. Wincentego a'Paulo, oblaci, saletyni, zmartwychwstańcy i oczywiście salezjanie". W okresie poprzedzającym reformację w Słupsku oprócz liczego duchowieństwa diecezjalnego pracę duszpasterską prowadzili dominikanie². Po zakończeniu II wojny światowej, jedynym zgromadzeniem zakonnym, które zdecydowało się podjąć pracę duszpasterską w tym mieście było Towarzystwo św. Franciszka Salezego³. Sytuacja ta nie zmieniła się do dziś. W latach 1945-1949 w Słupsku erygowane były trzy parafie: św. Ottona przy kościele Najświętszego Serca Jezusowego, NMP Królowej Różańca św. oraz Świętej Rodziny i św. Judy Tadeusza⁴. Pracujący w Parafii pw. Świętej Rodziny i św. Judy Tadeusza w Słupsku ks. Jan Zięć został z tej parafii odwołany przez kurię warszawską w czerwcu 1949 r. do Warszawy, a ponieważ pracował z dużym zaangażowaniem kuria gorzowska miała niemałe kłopoty ze znalezieniem odpowiedniego następcy na jego miejsce. Było wprawdzie kilku kandydatów, ale żaden z nich nie zgodził się przejąć parafii z powodu ciężkich warunków materialnych a także rozbudowanego duszpasterstwa⁵. Ostatecznie ks. administrator Nowicki z prośbą przejęcia tej placówki duszpasterskiej przez salezjanów zwrócił się do ks. inspektora. Wojciecha Balawajdra z Łodzi. Ten z kolei wysłał do Słupska ks. Franciszka Krajewskiego, aby zapoznał się z parafią pw. Świętej Rodziny i św. Judy Tadeusza. Ks. Krajewski wspominał później, że „pojechał zobaczyć i przyjął, choć rozplakał się na widok tego, co miało go czekać w Słupsku"⁶. W ten sposób w 1949 r. parafia pw. Świętej

¹ J. Pietrzak. *Działalność kard. Augusta Hlonda jako wysłannika papieskiego na Ziemiach Odzyskanych w 1945 r.* Nasza Przeszość. T. 42: 1974, s. 236-238.

K. Kowalczyk. *W walce o rządy dysz. Polityka władz państwowych wobec Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim w latach 1945 - 1956.* Szczecin 2003, s. 68.

³ J. Kłoczowski, *Zakony na ziemiach polskich w wiekach średnich*, w: *Kościół w Polsce*. Red. J. Kłoczowski. T. 1. Kraków 1968. s. 438. 443, 469, 535; M. Chorzępa, *Zakony w okresie przedreformacyjnym*. Koszalińsko - Kołobrzесьkie Wiadomości Diecezjalne (dalej: KKWD). R. 7: 1975. nr 6-8. s. 239.

⁴ *Schematyzm Diecezji Gorzowskiej* (dalej: SDG) 1959. Gorzów Wlkp. 1959. s. 235-237; Archiwum Towarzystwa Salezjańskiego Inspektorki św. Stanisława Kostki w Warszawie (dalej: ASIW). A. Swida, *Problem parafii salezjańskich na Ziemiach Odzyskanych*, Łódź 1972. mps. s. 91.

⁵ *Schematyzm Administracji Apostolskiej Kamieńskiej, Lubuskiej i Pralatury Piłskiej* 1949. Gorzów Wlkp. 1949, s. 208-211.

⁶ J. Pietrzykowski. *Obecność Salezjanów Inspektorki św. Stanisława Kostki na Ziemiach Odzyskanych w latach 1945-1952*, Kutno 1990, s. 131-132.

⁷ ASIW, T. Personalna ks. Franciszka Krajewskiego - Wspomnienie pośmiertne ks. insp. F. Żołnowskiego, b. sygn, b. pag..

Rodziny i św. Judy Tadeusza w znalazła się pod opieką duszpasterską Zgromadzenia Salezjańskiego, a pierwszym jej administratorem z ramienia zgromadzenia został ks. Franciszek. Krajewski*.

1. Rys biograficzny

Ks. Franciszek Krajewski urodził się 21 września 1910 r.

w miejscowości Prócheńko koło Opoczna (diecezja sandomierska). Rodzice jego zajmowali się rolnictwem. Matka Marianna z domu Jasek zmarła, kiedy miał niespełna osiem lat, ojciec zaś Wawrzyniec, kiedy miał lat niespełna 15. Dalszym jego wychowaniem i wykształceniem zajmował się starszy brat Kazimierz. Szkołę powszechną ukończył w rodzinnej miejscowości*.

Pragnął zostać kapłanem i dlatego wstąpił do Niższego Seminarium Duchownego w Łądzie nad Wartą, gdzie ukończywszy szóstą klasę i razem z czterema innymi kolegami złożył podanie o dopuszczenie go do nowicjatu. Próbę nowicjacką w Zgromadzeniu Salezjańskim rozpoczął w 1931 r. w Czerwińsku nad Wisłą, gdzie również 22 lipca 1932 r. złożył pierwsze śluby zakonne. Następnie, według ówczesnego zwyczaju Towarzystwa Salezjańskiego, został umieszczony w Studentacie Filozoficznym w Marszałkach koło Ostrzeszowa, by ukończyć tam średnie wykształcenie, a zarazem odbyć dwuletni kurs filozofii. Przewidzianą przepisami Zgromadzenia Salezjańskiego praktykę pedagogiczno - duszpasterską, zwaną asystencją, odbył w Sokołowie Podlaskim (1934 - 1935) oraz w warszawskiej Bazylice Serca Jezusowego (1935 - 1937).

Z kolei 7 lipca 1937 r. złożył śluby wieczyste i rozpoczął w Krakowie na Łosiówce studia teologiczne, które przerwane zostały jednak z powodu działań wojennych. W 1939 r. znalazł się w grupie alumnów, których ówczesny inspektor zgromadzenia ks. Stanisław Pływaczek umieścił najpierw w domu salezjańskim w Kamiennym Moście, następnie na dalsze odbywanie studiów teologicznych przeniósł do litewskich Sałdutiszk. Świeceń diakonatu udzielił mu w Wilnie 22 grudnia 1940 r. abp Romuald Jałbrzykowski, z którego rąk również 20 kwietnia 1941 r. przyjął święcenia prezbiteratu, po czym otrzymał nominację na wikariusza do parafii Soły, następnie Żuprany i wreszcie do powiatowego miasteczka Oszmiana.

* Archiwum parafii pw. Świętej Rodziny i św. Judy Tadeusza w Słupsku (dalej: AŚRS), K. Nestoruk, *Salezjańska Parafia Sw. Rodziny i św. Judy Tadeusza w Słupsku w latach 1949-1977*, Lublin 1999. mps. s. 63.

* Archiwum Państwowe w Koszalinie oddział w Słupsku (dalej: APS), Miejska Rada Narodowa i Zarząd Miejski w Słupsku, sygn. 196, s. 49.

W kwietniu 1945 r. ewakuował się do Łodzi, gdzie był kierownikiem oratorium oraz prefektem w Gimnazjum Mechanicznym,, pełnił także obowiązki katechety. Szybko zdobył sobie tam uznanie i już na rok szkolny 1945 - 1946 otrzymał nominację na dyrektora domu zakonnego pw. św. Franciszka Salezego w Lutomiersku, gdzie odrestaurował dom dziecka. Zaistniała wówczas wielka potrzeba księży na Ziemiach Odzyskanych, otwierały się nowe możliwości pracy pedagogiczno - duszpasterskiej, dlatego w sierpniu 1946 r. ks. inspektor W. Balawajder wysłał go do Szczecina w celu objęcia parafii na Gołędzinie, jednakże od 1 września 1946 r. do 1 września 1947 r. sprawował funkcję administratora parafii MB Różańcowej w Szczecinie - Gumieńcach. W 1947 r. ponownie przeniesiony został do Bazyliki Serca Jezusowego w Warszawie, był tam prefektem i kierownikiem oratorium. Po upływie roku powierzono mu stanowisko prefekta w parafii pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Dębnie Lubuskim (1948 - 1949)¹⁰. Następną placówką był Słupsk, ale już w 1953 r. ponownie skierowany został do Dębna Lubuskiego, gdzie analogicznie jak w Słupsku piastował urząd dyrektora i proboszcza parafii. Odnowił tam kościół, uruchomił organy, wstawił ołtarz główny, założył orkiestrę, uporządkował budynki gospodarcze i ogród. Nie zaniedbywał przy tym pracy duszpasterskiej, otworzył nieczynny kościół w odległej Smolnicy. „[...] Stara się o odrodzenie życia duchowego swych parafian. Organizuje rekolekcje[...]. Co chwila alarmuje Kurię, by mu zezwalała na binowanie i trynowanie mszy św. oraz odprawianie mszy wieczornych”¹¹.

Często jednak zapadał na zdrowiu, tym bardziej, że pełnił równocześnie obowiązki dyrektora okolicznych wspólnot. W uznaniu zasług ks. Krajewskiego w pracy duszpasterskiej na Ziemiach Zachodnich i Północnych kuria gorzowska 2 października 1953 r. powierzyła mu urząd dziekana myśliborskiego i przyznała okolicznościowy dyplom. W latach 1959 - 1965 był rektorem kościoła pw. NSPJ w Gdańsku - Oruni. Kolejne cztery lata (1965 - 1969) pracował w Aleksandrowie Kujawskim, przy prowadzonym przez salezjanów ośrodku duszpasterskim pw. św. Jana Kantego jako prefekt i katecheta. Przez następne dwa lata (1969 - 1971) mimo pogarszającego się stanu zdrowia pełnił funkcję rektora kościoła św. Teresy w Łodzi, a od 1971 do 1973 r. był kapłanem sióstr albertynek prowadzących Państwowy Dom Opieki Społecznej dla Dorosłych w Białogardzie - Zwinisławiu. Tam również zmarł 12 lutego

¹⁰ APŚR, K Nestoruk, *Salezjańska Parafia Św. Rodziny...* s. 64 - 65; L. Kaliński. *Rodzina Salezjańska w Polsce. Wykaz Domów i osób. w 100-lecie śmierci św. Jana Bosko.* Warszawa 1988 . s. 435.

¹¹ ASIW, T. personalna ks. Franciszka Krajewskiego - Wspomnienie pośmiertne.... b. pag.

1973 r.¹². Pogrzebany został natomiast jako pierwszy w grobowcu salezjańskim na starym cmentarzu komunalnym w Słupsku¹³.

2. Dokonania duszpasterskie w Słupsku

Ks. Krajewski objął parafię pw. Św. Rodziny i św. Judy Tadeusza w Słupsku 31 sierpnia 1949 r.¹⁴. Z chwilą nominacji na proboszcza otrzymał do pomocy dwóch księży prefektów: ks. Jana Bieńkoewskiego i ks. Mikołaja Kamińskiego¹⁵. Ponadto od 1950 r. przełożeni przysyłali mu do pomocy jednego kleryka na praktykę duszpasterską¹⁶. Nowy proboszcz kontynuował prace rozpoczęte przez ks. Zięję. Ponadto położył posadzkę, postawił polowy i misyjny ołtarz, dokonał zakupu paramentów liturgicznych. Następnie w znacznej mierze przebudował plebanię¹⁷. Równocześnie z prowadzeniem prac budowlanych ks. Krajewski założył bibliotekę parafialną. Rozwinął też katechizację i wprowadził czterdziestogodzinne nabożeństwa.

Administrator Apostolski Kamieński, Lubuski i Prałatury Pilskiej, ks. infułat Edmund Nowicki, w dekrete wydany 1 czerwca 1948 r. erygował parafię Świętej Rodziny w Słupsku. W dekrete tym został zamieszczony zapis, że kościół parafialny ma być wybudowany przez wiernych tej parafii. Do momentu wybudowania świątyni parafialnej, jako kościół miała służyć kaplica Panny Marii. Za torami kolejowymi przy obecnej ul. Grottgera od I wojny światowej do lat 60. XX w. było lotnisko wojskowe, a przy nim kasyno oficerów lotnictwa, które przebudowano na kaplicę ewangelicką. Nazywano ją Salą Emanuela lub kaplicą Panny Marii za miastem, gdyż należała do parafii Mariackiej i do 1947 r. organizowano tu nabożeństwa ewangelickie¹⁸. Był to budynek gminy protestanckiej, który został przystosowany przez ks. Zięję do sprawowania liturgii w obrzędzie rzymsko - katolickim.

Kaplica ta została przekazana Kościołowi Rzymsko - Katolickiemu uchwałą Miejskiej Rady Narodowej w Słupsku, zgodnie z pismem, jakie ks. Zięję

¹² *Kronika diecezji koszalińsko - kołobrzesckiej 1972 - 1992*. Opr. M. Czerner. Koszalin 1995, s. 17.

J. Pietrzykowski, *Obecność salezjanów...*, s. 149-151;

¹⁴ L. Kaliński, *Rodzina Salezjańska w Polsce. Wykaz domów i osób w 100-lecie śmierci św. Jana Bosko*. Warszawa 1988. s. 258.

Personalia. Zarządzenia Administracji Apostolskiej Kamieńskiej, Lubuskiej i Prałatury Pilskiej (dalej: ZAAG). R.5: 1948, nr 9-10, s. 518 -520; J. Pietrzykowski, *Salezjanie w Polsce 1945 ~ 1989*. Warszawa 2007, s. 49. 233.

¹⁶ Archiwum Kurii Diecezji Koszalińsko - Kołobrzesckiej w Koszalinie (dalej: ADK), T. Słupsk Święta Rodzina, b. sygn.. - Wizytacja pasterska z 1949, b. pag..

¹⁷ APŚRS, J. Stanek, Zarys historii placówki salezjańskiej w Słupsku. Słupsk 1969, mps. s. 1.

¹⁸ M. Żerański, *Szlak ewangelicki w Słupsku. Przewodnik turystyczny*. Cieszyn 2011, s. 68-72.

wniósł 17 września 1946 r. do Wydziału Społecznego Zarządu Miasta w Słupsku¹⁷. Ks. Zięją również 1 marca 1947 r. po przeprowadzonych remontach poświęcił ją, aby wierni, którzy zamieszkali na tym terenie, mogli korzystać z różnorodnych form sprawowania kultu¹⁸.

Po otrzymaniu zgody na zajęcie obiektu, 1 lipca 1948 r. nastąpiło ustanowienie parafii. Parafię erygowano pw. Świętej Rodziny i św. Judy Tadeusza¹⁹. Dekret erekcyjny parafii z 1 czerwca 1948 r. określał jej terytorium. Granicę od wschodu stanowiło tor kolejowy Gdańsk - Szczecinek, na północy aż do zbiegu tego toru z torem kolejowym Słupsk - Ustka; środkiem tegoż toru kolejowego aż do granic miasta; na zachód granicami miasta; na południe środkiem toru kolejowego Gdańsk - Szczecinek aż do południowych granic miasta²⁰.

W obrębie parafii Świętej Rodziny i Świętego Judy Tadeusza znalazły się ulice: Batorego, Chełmońskiego, Chodkiewicza, Chrobrego, Czarnieckiego, Fałata, Frycza-Modrzejewskiego, Grażyny, Grottgera, Grunwaldzka, Jagiellońska, Jana Kazimierza, Kochanowskiego, Kadłubka, Towarowa, Kossaka, Krzywoustego, Leszczyńskiego, Łokietka, Malczewskiego, Marchlewskiego, Matejki, Nadmorska, Narutowicza, Ostroroga, Skargi, Plac Ksiąząt Pomorskich, Polna, Reja, Sobieskiego, Starowiejska, Szczecińska, Środkowa, Wiatraczna, Zamojskiego, Ziemowita, Zygmunta Augusta i Żółkiewskiego²¹.

Zgromadzenie Salezjańskie w 1949 r. przejęło w administrację czasową całą nieruchomość przy ulicy Grottgera 9. Majątek ten obejmował działkę nr 24, o powierzchni 53 ary. W obrębie tej działki umiejscowiona była świątynia parafialna, budynek mieszkalny i budynki gospodarcze oraz ogród mający 75 arów²².

Świątynia parafialna na Osiedlu Zatorze w Słupsku powstała dzięki pomysłowości i ogromnemu poświęceniu jej pierwszego duszpasterza - ks. Jana Ziei, który przy wielkim zaangażowaniu wiernych przystosował do potrzeb kultu dawne kasyno oficerskie lotników niemieckich. Był to barak, w znacznej mierze zniszczony i zaniedbany. Jego pokrycie stanowił drewniany, smołowany dach²³. Dewastacja tego budynku następowała wraz z czasem na

¹⁷ APŚRS, K. Nestoruk, Salezjańska parafia Św. Rodziny i św. Judy Tadeusza w Słupsku w latach 1949- 1977. Lublin 1999, mps, s. 33-35.

¹⁸ APŚRS, Kronika parafii Świętej Rodziny i św. Judy Tadeusza w Słupsku 1949-2013, b. sygn., b. pag.

¹⁹ Dekret erekcji parafii Świętej Rodziny w Słupsku. Z A AG. R. 4: 1948. nr 7 - 8. s. 222-223.

²⁰ APŚRS, Dekret erekcji parafii Świętej Rodziny w Słupsku... §3.

²¹ SDG 1969. Red. E. Jagodziński. Gorzów Wlkp. 1969, s.254.

²² APŚRS, T. Akta prawne, b. sygn. - Umowa w sprawie podziału parafii zawarta pomiędzy Towarzystwem Salezjańskim a ordynariuszem diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej ks. bp. Ignacym Jeżem. Koszalin dn. 14 czerwca 1977. b. pag.

²³ APŚRS, Kronika Parafii Świętej Rodziny.... b. pag..

skutek opuszczenia tej placówki przez ks. Zięję". Sytuacja ta spowodowana była tym, że ks. Jan Zięją od początku swego pobytu na Zatorzu starał się o plac pod budowę nowego kościoła. Dotychczasowa kaplica bowiem była zbyt mała, aby mogła pomieścić stale zwiększającą się liczbę wiernych. Po odejściu zaś pierwszego proboszcza 22 czerwca 1948 r. do Warszawy sprawa budowy nowego kościoła była już nieaktualna.

W 1949 r. gospodarzem tej placówki zostało Towarzystwo Świętego Franciszka Salezego. Budynek świątyni wymagał wówczas natychmiastowego remontu i zabezpieczenia przed zniszczeniem. Pierwsze działania zmierzały do naprawy dachu kaplicy, który przeciekał na skutek uszkodzenia dachowego. Podczas deszczowych dni przedostająca się przez dziurawy dach woda zalewała ściany i wnętrze budynku, co groziło zawaleniem dachu i ścian. Powybijane były również szyby w oknach, które zostały zastąpione tekturą. Wyposażenie wnętrza kaplicy stanowiły tylko: prowizorycznie wykonany ołtarz, szesnaście ławek i nie nadające się już do użytku organy.

Od pierwszej chwili pobytu w parafii ks. Franciszek Krajewski przystąpił do zmiany charakteru dotychczas istniejących pomieszczeń w kaplicy i w budynku mieszkalnym. Dawny budynek kasyna wojskowego przez odpowiednio prowadzone prace remontowe z udziałem wiernych przeorganizował w dom mieszkalny, natomiast samą plebanię zaadaptował do celów sakralnych. W 1952 r. dawną salę gminy ewangelickiej przerobił na niewielki kościół, w którym scena została przebudowana na prezbiterium. W późniejszym okresie, ale jeszcze przed 1962 r. umieszczono w nim obraz Świętej Rodziny z napisem „Rodzina Bogiem silna” oraz wstawiono dwa okna. Od strony wschodniej na dachu kościoła znajdowała się niewielka wieżyczka z jednym dzwonem. Ks. proboszcz Krajewski wyremontował ją a pod koniec swojego pobytu zakupił i umieścił na niej drugi dzwon. Na terenie ogrodu została wybudowana kaplica MB Wspomożycielki Wiernych, którą po usunięciu części ściany kościoła włączył do całości obiektu. W ten sposób w świątyni mogło pomieścić się około 100 osób więcej¹⁶.

Z inicjatywy ks. Krajewskiego został dobudowany również nowy fronton kościoła. W ten sposób budynek przedłużono o 5 metrów w stronę ul. Grottegera. Przez dobudowanie tej części kościół zyskał właściwą kościelną fasadę i 45 m² powierzchni. W dolnej części fasady została umieszczona w specjalnie wykutej niszy figura Pana Jezusa, a górną część frontonu przeznaczono na chór. W wyniku dalej prowadzonych prac remontowych z pomieszczenia, które dawniej zajmowała gospodyni została urządzona zakrystia. Dzięki tej

¹⁶ APŚRS, J. Stanek, Zarys historii placówki salezjańskiej w Słupsku.... b. pag.

¹⁷ APŚRS, T. Sprawozdania, b. sygn. - Sprawozdanie z dokonanych prac w parafii Świętej Rodziny i Świętego Judy Tadeusza za czas od 1 września 1949 do 15 listopada 1952 roku. b. pag.

przebudowie obiekt zyskał na funkcjonalności, jak również mógł pomieścić więcej wiernych, bo około 800 osób²⁸.

W trosce o zapewnienie wiernym w miesiącach letnich lepszych warunków uczestnictwa we Mszach św. ks. Krajewski wybudował przy zewnętrznej ścianie prezbiterium zadaszony ołtarz polowy. Na ścianie pod zadaszeniem zawieszono obraz MB Ostrobramskiej, nad którym znajdował się napis „Matko Miłosierdzia\ a z jego boku „Pod Twoją obronę uciekamy się”. Przy tym ołtarzu odprawiane były Msze św. w okresie letnim, a także nabożeństwa majowe i czerwcowe, które gromadziły parafian i wiernych z całego Słupska.

Dzięki staraniom duszpasterza w kurii diecezjalnej w Gorzowie zostały przekazane na rzecz parafii paramenty liturgiczne i utensylia kościelne. W okresie sprawowania urzędu proboszcza przez ks. Krajewskiego w całym kościele została położona posadzka z terakoty, a także pomalowano wewnętrzne ściany. Na zewnątrz budynek został otynkowany. Do części kościoła i kaplicy zostało doprowadzone centralne ogrzewanie²⁹.

Budynek mieszkalny księży przedstawiał podobny stan zniszczenia, jak świątynia parafialna: przeciekał dach, sufity nasiąknięte wodą groziły zawaleniem. Potłuczone szyby w oknach nie były niczym zastąpione, co powodowało, że koty i psy uczyniły w nim swoje legowisko. Woda dostająca się do wnętrza zniszczyła w jednym pomieszczeniu deski podłogowe, które zgniły. Dodatkowo zniszczona została instalacja elektryczna i kanalizacja³⁰.

Z dużym rozmachem ks. Krajewski przystąpił do prac, mających na celu zapewnienie sobie i współpracom znośnych warunków mieszkalnych. Z dawnego budynku kasyna niemieckiego i z domu, który należał do dawnej sali kościelnej, po przeprowadzonych pracach urządził plebanię. Aby zapewnić funkcjonalne warunki życia, a także oddzielić część mieszkalną od świątyni parafialnej, przeniósł kuchnię w inną część domu, sąsiadującą z prezbiterium. Z Urzędu Likwidacyjnego wykupił sprzęty, którymi wyposażył kuchnię i umeblował pokoje mieszkalne współpraci i gospodyni. W dalszym toku prac związanych z adaptacją budynku mieszkalnego wydzielono korytarz, łączący dotąd istniejące dwa budynki, oraz przekształcił pokój mieszkalny, obok biura proboszcza /kancelarii/ na poczekalnię dla interesantów.

Następne prace podejmowane na plebanii miały na celu podniesienie jej funkcjonalności: przebudowano hall łączący dwa korytarze; wyremontowano werandy od strony ogrodu; położono posadzkę kamionkową w pokojach i na korytarzach oraz pomalowano farbą klejową całą część mieszkalną. W celu odpowiedniego ogrzania podczas zimy budynków mieszkalnych, ks. Krajewski

²⁸ APŚRS. Kronika Parafii Świętej Rodziny.... b. pag.

²⁹ APŚRS, T. Sprawozdania... - Sprawozdanie z dokonanych prac w parafii Św. Rodziny i Św. Judy Tadeusza w Słupsku za czas od I VI 1949 do 15 XI 1952 roku. b. pag.

³⁰ ADK, T. Słupsk Święta Rodzina..., b. pag.

dokonał gruntownego remontu starej instalacji grzewczej, a w pomieszczeniach, które dopiero powstały założył nową. Ponadto zbudował łazienkę przy kancelarii oraz postarał się o nowy piec gazowy, który zapewniał wszystkim mieszkańcom plebanii ciepłą wodę. Wymienił również instalacje sieci gazowej. Przygotował ogrodzenie całej posesji kościelnej od ulicy Grottgera, ale zamierzonych prac nie wykonał gdyż z dniem 20 października 1952 r. zakończył swoją pracę na stanowisku proboszcza i dyrektora słupskiej wspólnoty zakonnej ze względu na przeniesienie do Dębna Lubuskiego, a płót wokół posesji wykonał już jego następca ks. Stefan Blezień".

Sytuacja taka odnosiła się również do słupskiej placówki przy ul. Grottgera 9. Głównymi trudnościami były tu: zbyt mała liczba personelu duszpasterskiego w stosunku do ciągle powiększającej się liczby ludności, uciążliwe warunki socjalno-bytowe, zniszczenia wojenne, mnogość obowiązków ciążących na duszpasterzach. W granicach ówczesnej parafii mieszkało około 5000 mieszkańców - głównie byli to przesiedleńcy z okolic Wilna. Na obszarze parafii zamieszkiwali katolicy, niewielki zaś odsetek, jeżeli chodzi o inne wyznania stanowili: protestanci, baptyści, prawosławni oraz kilka rodzin Świadków Jehowy. Kościół był usytuowany na krańcu parafii, najdalsza odległość od parafialnej świątyni wynosiła 3 kilometry. Na terenie parafii znajdowała się tylko jedna szkoła podstawowa, w której naukę pobierało 450 dzieci. Oprócz tego jeden z księży prefektów katechizował w Liceum Ogólnokształcącym im. Bolesława Krzywoustego, które usytuowane było w granicach parafii św. Ottona. W niedziele i święta obowiązujące księża mieli do odprawienia trzy Msze św. .

3. Oddziaływanie na okolicę

W latach 1949 - 1952 w Słupsku, co niedzielę Msze św. odprawiane były w następującym porządku: dla dzieci o godz. 9 00, dla ogółu wiernych o godzinie 10 30 i 11 30. W dni powszednie Msze św. odprawiane były rano - pierwsza o godzinie 7 00, druga zaś o godzinie 8 00. Wieczorem natomiast odbywały się nabożeństwa eucharystyczne. Odbywały się także Msze św. i nabożeństwa okazjonalne - zarówno poranne, jak i wieczorne, podczas których przynajmniej jeden z kapłanów pełnił dyżur w konfesjonale. Odbywały się także czuwania i nabożeństwa nocne.

~" APŚRS, K Nestoruk, *Salezjańska Parafia Św. Rodziny...* s. 36-65; E. Włazowski. *Salezianie na Pomorzu Środkowym w latach 1945 - 2000.* mps, s. 162.

" J. Pietrzykowski, *Obecność Salezjanów...* s. 98.

W okresie od 1 kwietnia 1950 r. do 26 maja 1951 r. ks. Krajewski miał pod opieką parafię w Kobylnicy, położonej w pobliżu Słupska. Posiadała ona trzy kościoły filialne i liczyła 3000 wiernych¹⁸. Był on pierwszym salezjaninem, który na polecenie ks. dziekana Karola Chmielewskiego, a później kurii gorzowskiej zaopiekował się samodzielną placówką duszpasterską w Kobylnicy jako wikariusz administrator¹⁹. Fakt ten potwierdza zapis w kronice parafii św. Rodziny i św. Judy Tadeusza w Słupsku: ks. Franciszek Krajewski „przez rok pełni również obowiązki proboszcza w Kobylnicy Słupskiej”²⁰. Wówczas jeden z kapłanów pracujących w parafii Świętej Rodziny i św. Judy Tadeusza w Słupsku dojeżdżał w niedziele na godz. 13.00 do Kobylnicy, aby celebrować tu Mszę św. Wakująca placówka w Kobylnicy liczyła w tym okresie około 3000 wiernych i posiadała trzy kościoły filialne. Dojeżdżający kapłan sprawował jedną Mszę św. w kościele parafialnym. W kościołach filialnych zaś Msze św. sprawowane były z racji odpustów²¹.

Z kroniki parafii NSPJ w Kobylnicy dowiadujemy się ponadto, że ks. Krajewski 8 czerwca 1950 r. osobiście poprowadził w Kobylnicy procesję Bożego Ciała, odprawił uroczystą sumę na okoliczność parafialnego odpustu Najświętszego Serca Pana Jezusa, zarządził zakończenie katechizacji i pierwszą Komunię św. dzieci, zadbał o rekolekcje w dniach od 11 do 15 października, urządził rekolekcje wielkopostne w lutym 1951 r. sam. a w Kwakowie i w Sierakowie przez innego kapłana²². Zatrószył się również o przygotowanie kandydatów do bierzmowania, którym 12 stycznia 1951 r. udzielił sakramentu, wówczas jeszcze jako abp prymas Polski Stefan Wyszyński²³. Od ks. Krajewskiego pochodziła też myśl utworzenia w nowej części cmentarza grzebalnego w Kobylnicy i wreszcie na skutek prośby ks. Krajewskiego do wakującej placówki duszpasterskiej w Kobylnicy zdecydował się przybyć nowy, stały duszpasterz ks. Lucjan Koźlik SDB²⁴.

W 1952 r. w ramach reorganizacji wspólnot salezjańskich na Ziemiach Odzyskanych ks. Krajewski został dyrektorem domu zakonnego w Słupsku. Pod jego zakonną jurysdykcją znaleźli się obok współpracowników ze Słupska

¹⁸ Archiwum Rzymsko-Katolickiej Parafii pw. Najświętszego Serca Pana Jezusowego w Kobylnicy (dalej: APNSPJ). L. Koźlik, *Historia pierwszego dziesięciolecia parafii Kobylnica Słupska*. Kobylnica 1955. mps. s. 1.

¹⁹ APNSPJ. Kronika parafii NSPJ w Kobylnicy 1951-2012. b. sygn. b. pag.

²⁰ APSRS. Kronika parafii św. Rodziny w Słupsku, b. pag.: .1. Stanek. Zarys historii placówki salezjańskiej w Słupsku..., s. 2; .1. Pietrzykowski, *Obecność salezjanów...* s. 94; L. Kaliński. *Rodzina Salezjańska w Polsce...* 238.

²¹ ARŚRS, T. Sprawozdanie za lata 1949 - 1952. b. sygn. b. pag.

²² APNSPJ. Kronika Parafii NSPJ w Kobylnicy.

²³ APNSPJ. Księga bierzmowanych w parafii NSPJ w Kobylnicy

²⁴ J. Pietrzykowski. *Obecność salezjanów...*, s. 94.

salezjanie współbracia z Głównicy, Kobylnicy, Kobyłanki, Szczecina Gumieniec i Wielgowa⁴⁰. Od 1949 r. do 1972 r. dom salezjański w Słupsku stanowił ośrodek słupski, w skład którego wchodziło pięć parafii oraz trzy samodzielne wikariaty. Ośrodek ten dzielił się na trzy grupy: Słupsk - Kobylnica - Kwakowo, Głównice - Stowięcino - Cecenowo, Pałowo - Słonowice. Współbracia ośrodka spotykali się na dniach skupienia kwartalnego, konferencjach oraz zjazdach⁴¹.

Zakończenie

Ks. Franciszek Krajewski przeżył niemal 73 lata, zmarł w 41. roku ślubów i 32. roku kapłaństwa⁴². Uczynił w Słupsku z sali kościoła. Odremontował wnętrze, urządził prezbiterium, dobudował kaplicę, założył posadzkę, odremontował i adaptował plebanie⁴³. Przez 10 lat pełnił posługę duszpasterską na Ziemiach Zachodnich, a potem w Gdańsku; kilka lat był dziekanem. Z całą słusznością można powtórzyć za ks. Koźlikiem: „Na jakiegokolwiek placówce był, oddawał się powierzonej pracy z całą energią i zapałem swego temperamentu, pełnym poświęcenia i ofiary, wkładał całą swoją szlachetną duszę, był bardzo wrażliwy i mocno wszystko przeżywał, a cokolwiek robił, robił ze swego głębokiego przekonania. Jak zdolnym, sprytnym i świetnym był organizatorem, o bogatych szczegółach jego owocnej pracy na wszystkich odcinkach mogą lepiej powiedzieć kroniki poszczególnych placówek, na których pracował”⁴⁴. Kapłańskie oddanie ks. Krajewskiego Kościołowi potwierdza również charakterystyka Wydziału Administracyjnego Urzędu Miejskiego w Słupsku z 9 sierpnia 1949 r. opatrzona klauzulą „Tajne” i przekazana przez prezydenta miasta do wojewody szczecińskiego. Napisano w niej, iż ks. Krajewski „[...] Proboszcz przy parafii Św. Rodziny. Przybył z Dębna Szczecińskiego 31 VI 1949 r. Pochodzenie społeczne chłopskie. Wrogo ustosunkowany do ZSRR a będąc w terenie Dębna Szczecińskiego wrogo występował w kazaniach”. W dalszej części opinii dopisano ołówkiem: „ks. Krajewski jest zdecydowanym wrogiem, ob.[nieczytelne], że nie uznaje żadnych władz świeckich Polski. Będzie bezwzględnie wykonywał polecenia swoich władz kościelnych. W rozmowach ma wypowiedzi wrogie” . Można odważyć się na stwierdzenie,

Archiwum Towarzystwa Salezjańskiego Inspektorki św. Wojciecha w Pile, T. Słupsk 1949. Ks. Inspektor do ks. Krajewskiego, Łódź dn.19 III 1952.

⁴⁰ SDKK 1998. opr. K. Zadarko. D. Końska. K. Wilkowska. Koszalin 1998, s. 91.

⁴¹ ~ *Sekrolog salezjanów polskich 189 - 1976*. Kraków - Łódź 1975, pwl. s. 50.

⁴² APŚR. *Kronika parafii Świętej Rodziny 1973-1995*. b. sygn., b. pag.

⁴³ ASI W. T. personalna ks. Franciszka Krajewskiego - List pośmiertny..., b. pag.

⁴⁴ APS. Miejska Rada Narodowa i Zarząd Miejski w Słupsku, sygn. 196, s. 32.

że decyzja o przyjęciu parafii Świętej Rodziny i św. Judy Tadeusza wpłynęła na podejmowanie w późniejszym okresie przez salezjanów pracy duszpasterskiej w kolejnych placówkach w okolicach Słupska: w Kobylnicy, Kwakowie, Główniczach, Cecenowie, Pałowie, Słonowicach, Sycewicach i Sławsku⁴⁶. Podczas obrad Rady Inspektorialnej w Warszawie 22 października 1945 roku, troszcząc się o współbraci, by mogli zachowywać Konstytucje i Regulaminy oraz uniknąć rozproszenia, zażądano placówek duszpasterskich ze sobą sąsiadujących. Niektóre z nich przejęło z czasem duchowieństwo diecezjalne, ale salezjanie podejmowali w nich pracę wówczas, gdy na ziemi tej brakowało kapłanów i z tego powodu ks. prałat E. Nowicki wakujących placówek duszpasterskich nie mógł obsadzić.

Zob. E. Wiązowski. *Salezjanie w Kobylnicy w latach 1950-2009 i w Kwakowie w latach 1950-1989*. *Seminare. Poszukiwania naukowe*. T. 27: 2010. s. 249-259; tenże. *Salezjanie w Główniczach (1950 - 2010), w Słowniczach (1950 - 1998) oraz w Cecenowie (1950-1998)*. *Seminare.....* T. 29: 2011. s. 301-315; tenże, *Salezjanie w Pałowie, w Słonowicach, w Sycewicach oraz w Sławsku*. *Seminare....*, T. 31: 2012-1. s. 279 - 291.

że decyzja o przyjęciu parafii Świętej Rodziny i św. Judy Tadeusza wpłynęła na podejmowanie w późniejszym okresie przez salezjanów pracy duszpasterskiej w kolejnych placówkach w okolicach Słupska: w Kobylnicy, Kwakowie, Główczytach, Cecenowie, Pałowie, Słonowicach, Sycewicach i Sławsku⁴⁶. Podczas obrad Rady Inspektorialnej w Warszawie 22 października 1945 roku, troszcząc się o współbraci, by mogli zachowywać Konstytucje i Regulaminy oraz uniknąć rozproszenia, zażądano placówek duszpasterskich ze sobą sąsiadujących. Niektóre z nich przejęło z czasem duchowieństwo diecezjalne, ale salezjanie podejmowali w nich pracę wówczas, gdy na ziemi tej brakowało kapłanów i z tego powodu ks. prałat E. Nowicki wakujących placówek duszpasterskich nie mógł obsadzić.

⁴⁶ Zob. E. Wiązowski. *Salezjanie w Kobylnicy w latach 1950-2009 i w Kwakowie w latach 1950-1989*. *Seminare. Poszukiwania naukowe*. T. 27: 2010. s. 249-259; tenże. *Salezjanie w Główczytach (1950 - 2010), w Słowińcu (1950 - 1998) oraz w Cecenowie (1950-1998)*. *Seminare.....* T. 29: 2011. s. 301-315; tenże. *Salezjanie w Pałowie, w Słonowicach, w Sycewicach oraz w Sławsku*. *Seminare....*, T. 31: 2012-1. s. 279 - 291.